

Stane Granda

Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti
in umetnosti, Zgodovinski inštitut Milka Kosa
Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts,
Milko Kos Historical Institute

Vloga glasbe, zlasti petja, v rasti slovenske narodne zavesti (do leta 1848)

The Role of Music, above all singing in growth of
Slovenian national consciousness (until 1848)

Ključne besede: Slovenci, narodno gibanje, politika, glasba

Keywords: Slovenes, National movement, Politics, Music

IZVLEČEK

Slovensko petje v okolju, kjer to ni bilo običajno, je bilo politično emancipativna akcija. S slovensko pesmijo so se predstavljali tako znotraj dunajske slovanske študentske skupnosti kot nemškogovoreči sodržavljeni. Pomen petja v političnem delovanju dokazujeta tako Slovenska gerlica kot pevski zbor graške Slovenije.

ABSTRACT

Slovenian singing in the area, where that is not usual, was politically emancipated action. There were representing themselves with Slovene song in the area within Vienna Slavic community as German speaking fellow citizens. The meaning of singing in the political activity is showing also 'Slovenska gerlica' so as the choir 'Graška Slovenija'.

Vloga Primoža Trubarja, očeta slovenskega knjižnega jezika, je v slovenski zgodovini nesporna. V nekem smislu je postavil kanon za vse nadaljne slovensko kulturnopolitično življenje, saj so vsi kasnejši prelomni trenutki slovenske zgodovine zaznamovani z novimi izdajami Svetega pisma. Mislimo čas ob koncu 18. stoletja, ko so uvajali nemški kot uradni jezik in je izšel Japljev prevod, mislimo na leto 1848, ko je dal Anton Martin Slomšek pobudo za novo izdajo, ki jo je uresničil škof Alojzij Wolf, mislimo nenazadnje na čas slovenske osamosvojitve, ko smo dobili prvi standardni ekumenski prevod.

Drugi, sicer ne neznan, vendar premalo prisoten kanon slovenske kulturnopolitične zgodovine, pa je glasba oziroma petje. Ne mislimo toliko na dejstvo, da se je Primož Trubar kot student preživljal tudi s petjem, kot na njegove izdaje pesmi za petje.

Na tem mestu se ne moremo spuščati v podrobnosti,¹ saj gre bolj za princip kot vsebino. Torej glasba in petje sta vzporednici dejavnosti, ki hoče slovenski jezik afirmirati v javnosti. Glasba je v tem primeru enakopraven in ne podrejen faktor.

Izjemen odnos do glasbe oziroma njenega pomena v slovenskem preporodu je pokazal tudi Žiga Zois.² Na eni strani je sam imel zanj izjemen posluš in mu je predstavljal določeno zabavo, mislim na alpske poskočnice, ki jih je imel kar celo zbirko, na drugi strani pa gre za zavestno uvajanje slovenskega petja v javnost. V letih 1780-1782 je bil ob Antonu Tomažu Linhartu³ glavni pobudnik in tudi prevajalec italijanskih arij za predstave v stanovskem gledališču. Tu ne gre le za dokazovanje jezikovnih in glasbenih možnosti slovenskega jezika, ampak tudi za krepitev njegove vloge v javnosti in še posebno umetnosti. Petje v nasprotju z govorjenjem sproža veliko manj odporov tistih, ki so nekemu jeziku nasprotni. Jernej Kopitar poroča »Če je kateri jezik kdaj v nekem narečju kazal prikladnost za melodiko, potem to velja za kranjskega. Ta govor nima robotosti in sikanja, kakor ga imajo druga narečja, ker ga je italijanščina zelo omilila, sposoben je vsakekega oblikovanja in dosega skoraj prijetnost italijanskih pesmi.«⁴ Kako je cenil Linhart glasbo vidimo tudi v njegovi slovenskih komediji *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*. Naj pri tem skušamo še zavrniti trditev, da ne gre pri tej dejavnosti za narodno afirmacijo, da je tu v ozadju širša evropska moda. Ta je k temu pripomogla, odpirala je duri nezgodovinskim narodom, toda zavestno odločilni korak je moral nekdo storiti. Toda pojavljanje slovenskega jezika na odru, ne gre primerjati z njegovo rabo v vsakdanjem življenju, ki je bila bolj ali manj običajna, ampak v posebnosti trenutka in prostora, umetniške prireditve v gledališču, ko jezik nevladujočega naroda dobi javno in svečano priznanje v okolju, ki časti visoko kulturo v drugem jezikovnem okolju.

Čas avstrijsko-napoleonskih vojn, zlasti pa Ilirskih provinc je v prevladujoči zavesti gledan predvsem s protiavtstrijskega stališča in se izraža pogosto v nekritičnem povelečevanju Ilirskih provinc, ko večina ne loči tistega, kar so Francozi napovedovali od tistega, kar so uresničili. O tem, da so takrat prevajali brambovske pesmi, ve skoraj vsak nekaj. Ima pa ta dejavnost negativni prizvok, kar je mogoča tudi zasluga Zoisove kritike oziroma pomilovanje tega Vodnikovega početja. Kljub vsemu pa velja avstrijsko-francoske vojne pogledati tudi z druge, nekranjske, z avstrijske, koroške in štajerske plati. Večina Slovencev spregleduje že osnovno dejstvo, da so bili po nastanku Ilirskih provinc Slovenci razdeljeni med dve sovražni državi. Eden največjih slovenskih pesnikov Urban Jarnik je v eni svojih pesmi obžaloval možnost, da se bodo poslej Slovenci medsebojno pobijali kot vojaki dveh sovražnih držav.

Stalni vojaški porazi so avstrijsko oblast prisilili, da je začela namenjati večjo pozornost psihološki ali boljše politični pripravi svojih vojakov. Namesto dotedanjega, dokaj brezosebnega in pogosto žaljivega odnosa do vojakov, je ubrala nov pristop, ki je slonel tudi na večjem upoštevanju večnacionalne sestave monarhije. V tem pogledu so bili zlasti aktivni v krogu znanega nadvojvode Janeza, ki se je tudi osebno udeleževal nekaterih vojaških vaj brambovcev, nekakšne pomožne vojske, ki naj bi skupaj z redno armado obrnila vojno srečo. Zgodovina slovenistike povezuje s tem nastanek ali

¹ Glej članek Jožeta Rajhmana v *Slovenskem biografskem leksikonu* IV/13, Ljubljana 1982, str. 206-225.

² Glej *Slovenski biografski leksikon* IV 715, Lj. 1991, str. 839.

³ Francka Slivnik, A.- T. Linhart in *gledališče njegovega časa*. Ljubljana 2005, str. 41-97, zlasti 58 ss.

⁴ Ravno tam, str. 64-65.

bolje izdajo Šmigoceve⁵ Theoretisch-praktische Windische-Sprachlehre, katere potrebo je omenjeni nadvojvoda javno priznal ob vojaških vajah spomladi 1809 v okolici Ptuja. V tem primeru je prišlo do sovpadanja delovanja 1810. leta ustanovljene Societas slovenica, katere član je bil Janez Šmigoc in širših družbenih potreb. Njen veliko bolj znan član pa je bil Janez Nepomuk Primic (Zalog pri Šmarju, 1785-1823). Po doslej znanih podatkih je prvi zapisal besedo Slovenija. Tudi on se je udeleževal s peresom v bojih proti Francozom. 1812. leta je dobil prvo katedro v zgodovini za slovenski jezik na graškem liceju. Prevedel je nekaj brambovskih pesmi, pa tudi sam sestavil 3 izvirne. Čeprav nam ni doslej uspelo najti not za omenjene pesmi, so nedvomno bile ali pa vsaj navodilo, po katerih napevih se naj prepevajo. Petje je postalo del širših patriotskih, za nekatere tudi narodnoobrambnih prizadevanj.

Brambovsko pesništvo gotovo ni poseben literarni dosežek, kljub temu pa ga ne gre podcenjevati zaradi javnega slovenskega vojaškega petja in narodnoprebudnih vsebin. Te namreč presegajo dotedanjo deželno zavest in poudarjajo narodno. Valentin Vodnik je v predgovoru k Pesmim za Brambovce⁶ zapisal »pojte tedaj, lubi Slovenzi, te pesmi, vnemajte se s petjem k pravemu junashtvu, k brambi nashiga svetiga Zesarstva.« Ena od Primicevih pesmi ima naslov Slovenec v brambi na cesarja inu rojstno deželo. Poudarjam pomen rabe besede Slovenec. V eni izmed pesmi zasledimo tudi kitico:

Drava zhigava je
Sozha zhigava je
Ih bomo varvali
Kdo jih zhe pit

Aluziji, čeprav skromni, na slovensko etnično ozemlje se ni mogoče upreti. To ni presenetljivo, če upoštevamo, da je 13. novembra 1810 v pismu Valentinu Vodniku prvi zapisal besedo Slovenija. Pesmi je prevajal tudi Jože Lipold. Knjižica njegovih pesmi je bila natisnjena v Celju leta 1810. Kot vidimo je bil čas Ilirskih provinc, ki ga na njihovem nekdanjem ozemlju slavimo s protiavtstrijskih stališč, izjemno pomemben za oblikovanje slovenske narodne zavesti. Temu je sicer možo ugovarjati, da je to državna oblast zlorabljala, toda posledice so bile Slovencem dolgoročno v prid.

Ko smo že omenjali Jarnika, ki tudi izvira iz graškega kroga okoli Janeza Nepomuka Primica, naj samo spomnimo, da je dve Jarnikovi pesmi v nemškem prevodu uglasbil Franz Schubert. To bi veljalo v pregledih slovenske kulturne zgodovine veliko bolj poudarjati kot doslej, predvsem tudi v smislu naše srednjeevropskosti. Mogoče bi prav to posredno pomagalo k odpravljanju slovenskega samozaničevanja, ki je tudi na glasbenem področju preveliko.

Specifičen način odnosa do glasbe je čutiti tudi pri Antonu Martinu Slomšku. Njegove zasluge za vseslovensko čutenje, za združeno Slovenijo so še vedno premalo upoštevane. On je namreč že v začetku dvajsetih let 19. stoletja govoril, da je Slovenec Kranjec, Korošec, Štajerc, zahteval je »eno hišo, eden rod, eno slovenstvo«, kar je, povedano s kasnejšimi besedami, Združena Slovenija. Pesmi je pisal tudi za potrebe zbora, ki ga je ustanovil med semeniščniki v Celovcu. Med njimi ima ena naslov Slovenstvo,

⁵ Janez Krstnik Leopold Šmigoc (Gruškovec v Halozah 6. 6. 1787 - Ptuj 14. 8. 1829).

⁶ Ljubljana 1809.

druga Slovenski raj. Zanj je Drava slovenska Reka. Dejansko je nadaljeval prakso, ki smo jo omenili že zgoraj in je prepevanje vključil v narodnoprebudno delo.

Anton Martin Slomšek je imel po materi precejšen pevski talent. Kot kaplan na Bizeljskem je poleg cerkvenega skrbel tudi za družabno petje. Nekaj besedil je napisal tudi sam in si pri njihovi vglasbitvi pomagal s tujimi melodijami. Leta 1830 si je celo kupil klavir in si najel svojega učitelja. Tudi v naslednjih letih je imela glasba pri njemu velik pomen, tako glede cerkve in družabnosti. V Celovcu je leta 1853 izdal Šolo vselega lepega petja za pridno šolsko mladino z notami. Ob selitvi škofije iz Št. Andraža v Maribor je s seboj pripeljal tudi odličnega organista Peregrina Manicha, ki je potem vodil petje tudi v mariborski čitalnici.

Zanimivo je dejstvo, kako so se dunajski Slovenci v predmarčni uveljavili preko petja. Gre za znamenito besedo v letih 1846/47. Eden izmed tamkajšnjih slovenskih študentov je dobil nalogo, da naj poskrbi za primerno zastopanost Slovencev v kulturnem programu: »dasi sem poizvedoval med Kranjci in Štajerci po sposobni osobi, ki bi Slovence dostojna zastopala poleg Čeha Erlna, prvega tenorista dvorske opere, bil je vendar dolgo moj trud brezuspešen. Konečno pa vendar izvem, da je tajnik moškega pevskega društva dunajskega sam Kranjec. Dolgo sem moral iskati; bil je činovnik pri dvornem računskem vodstvu, F. Legat (brat bivšega novomeškega kanonika K. Legata). Razložil sem mu vso stvar in prosil ga, da naj pri bodoči besedi reši čast Kranjcem. Ker ni imel slovenskih pesnij, ponudil sem mu svojo zbirko študentovskih pesnij; Pregledavši to zbirko, obljubi mi Legat, da si melodijo sam izbere. K besedi smo razposlali povabila po vsem Dunaji, vsem slovanskim obitelim; tudi Anastaziju Grünu, baš prišlemu na Dunaj, poslal sem povabilo.«

Dvorana gledališka v Josefstadtu je bila natlačena občinstva, ki je z živahno pohvalo sledilo pojedinim točkam vzporeda. A nobena ni občinstva tako navdušila kakor naša pesen. Legat je imel lep bariton in bil je v glasbi temeljito umetniški izobražen. Pel je pa Legat »Popotnika« po melodiji neke normanske romance, a melodija se je pesni čudovito prilagala. Burno je zahtevalo občinstvo ponovitev; Legat je zahtevi ustregel z novimi variacijami, ktere so napravile mogočen utisek. Krasen, nepozabljiv je bil ta večer; radosti se nam je topilo srce, ko smo v pozni uri korakali čez »glacis« na »Kostanjevico«. Drugega dne niso mogle dunajske novine prehvaliti krasne kranjske narodne pesni in mojstrskega pevca.⁷ Novice so o koncertu poročale 18. novembra. Obvestil jih je neki Ž-r. Koncert je bil 9. novembra »vpričo več sto ljudi«, ki so bili tako navdušeni »de glasne hvale in luskanja z rokami pred konca ni bilo, dokler je niso še enkrat zapeli.«⁸ Bleiweis jo je po dunajskem uspehu v Novicah objavil tudi v slovenskem jeziku. Na naslovni strani je 10. februarja 1947 objavil zgolj besedilo, v samostojni prilogi pa tudi note, ki jih objavljamo.⁹

O osebnosti pevca Legata trenutno še ne moremo dati podrobnejših pojasnil, saj ga Slovenski biografski leksikon ne omenja. Vsekakor pa nam njegova funkcija v znamenem dunajskem pevskem korpusu narekuje, da bi bilo vredno pregledati njegov arhiv, če seveda obstaja in skušati oceniti delež pevcev z naših dežel.

⁷ Josip Apih, *Slovenci in 1848. leto*. Ljubljana 1888, str. 40-41.

⁸ Urno, kaj je noviga? *Novice*, 18. novembra 1846.

⁹ Vodji Glasbene zbirke NUK mag. Moličnikovi se za pomoč pri iskanju in ostale nasvete iskreno zahvaljujem. Vse v prilogah pričujočega prispevka objavljeno gradivo je last Glasbene zbirke NUK.

POPOTNIK.

Andante.

Po-pot-nik pri-dem čez go-ró, Od doma vzajem še slo-vó, In
ka-mor se o-kó o-zrè, Po-vsod se mi nov svet odprè. Tud
tu-kaj sonce gré o-krog, Do-li-no vi-dim, hrib in log; Pa
sonce na-še bolj bli-ši, In hrib naš hrib naš lepsi ze-le-ní.

f ritard ad lib.

Priloga 1. Bleiweisova objava Popotnika v Novicah.

Pesem Popotnik naj bi bila prevod nemške pesmi »Ich komme vom Gebirge her«, ki so jo dotlej peli na Kranjskem v nemškem jeziku. Pri nas jo poznamo kot Potočnikovo. O omenjeni pesmi in izvedbi je dr. France Koblar zapisal, da je pesem Popotnik po tuji predlogi priredil najpej duhovnik Janez Strel (1790-1847). Kasneje je besedilo popravil in okrajšal Blaž Potočnik in to so očitno izvajali. Slovensko besedilo naj bi bilo dejansko »še komaj prepoznavna predelava Schubertove pesmi der Wanderer«, ki je okrajšan posnetek G. Ph. Schmiedta iz Lübecka Das fremdlinge Abendlied, napev pa skladba Francoza François Berata k pesmi Ma Normandie.¹⁰

O koncertu je pisal tudi Illyrisches Blatt 12. decembra 1846. Poslušalcev je bilo okoli 700. Iz tega poročila še zvemo, da je bila 1. decembra istega leta že druga beseda, kjer je zopet nastopil isti pevec. Tokrat je pel Schillerjevo pesem Hrepenenje, ki jo je uglasbil Schubert, v slovenski jezik pa prevedel Jurij Levičnik. Navdušenje je bilo veliko in Legat je moral ponovno zapeti še Popotnika. Edini naj bi doživel tudi aplavz članov orkestra.

O koncertu je ponovno pisal v Novicah Jurij Malavašič 3. februarja 1847, ki pa je citiral tudi poročilo zagrebške Danice Ilirske. Po njenem kritiku naj baritonist Legat ne bi bil primeren za velika gledališča, »je pa vendar (njegovo gerlo) tako izučeno in izglačeno, in sercu tako prijetno, da si ne želim milšiga petja od njegoviga«. Zanimivo je dejstvo, da je pesem Popotnik v letu 1847 uvrstila v svoj program tudi ljubljanska Filharmonična družba. Ali je dunajsko navdušenje nad slovenskim petjem vplivalo na uvrstitev dveh slovenskih pesmi v ljubljanskem gledališču 13. januarja 1847? Veselja dom je bila izvedena kot duet (Grombach, Kalliano), Veselica pa moški solo. Italijanka gdč. Kalliano naj bi bila oblečena v slovensko nošo. Navdušenje je bilo veliko, vendar »glasno – pa spodobno.«¹¹ Odmevov v dunajskem časopisju nam še ni uspelo najti.

Omenjeno poročilo, ki je še posebno dragoceno, ker poroča tudi podrobnosti o izvedbi, nam potrjuje našo tezo, da je bilo petje na Dunaju, v tem primeru gre za samospjev, še kako narodno afirmativno. V konkretnem primeru pa je očitno prišlo do zlitja politike in umetnosti, kar pa je gotovo najbolj učinkovito. To nam zastavlja tudi vprašanje, kako smemo in moremo vrednotiti tako dejavnost. Izhajati je treba iz časa in prostora, zgolj umetniški kriteriji v takih primerih ne pridejo v poštev. Prvenstven cilj je bil emancipacijski, ne umetniški. Ta je bi sekundaren, vendar ne zanemarljiv. Podoben, žal bistveno širši problem naletimo v slovenski literarni in kulturni zgodovini, ko posamezniki ocenjujejo pomen in vlogo Bleiweisovih Novic. Pozabljajo, da je bil to časopis Kranjske kmetijske družbe, torej prvenstveno strokoven, ne kulturni, da Bleiweis ni bil lastnik, ampak zgolj urednik, ki je moral lastnikom včasih tudi pojasnjevati zakaj časopis tako ureja, kot ga. Zato pri citiranju njegovih oziroma noviških vesti o kulturnem, tudi glasbenem dogajanju, ne gre gledati, kot bi bile objavljene v nekem informativnem glasilu, ampak resnično kmetijskem, ki pa ima določen posluš tudi za kulturo.

Iz vsega povedanega sledi, da so bili že davno pred revolucijo 1848/49 postavljeni temeljni principi o vlogi glasbe, zlasti petja pri narodni prebui. Omenili smo že, da je glasba, veliko boljše emancipacijsko sredstvo, kot pa še tako navdušujoči govori ali deklamiranje, česar imamo mnogokrat preveč na raznih slavnostnih prireditvah. Glasba ni v funkciji političnega marketinga, ampak je, poleg družabnosti predvsem učinkovi-

¹⁰ Slovenski biografski leksikon III, str. 304-305.

¹¹ Novice, 20. januar 1847.

to mobilizacijsko sredstvo. Z njo se potrjuje pogosto zlorabljena fraza o ambasadorstvu glasbe, zlasti seveda ušesu prijetne.

Ko je izbruhnila marca leta 1848 na Dunaju in našla v dveh dneh svoj izjemno živahni odmev v Ljubljani, opazimo v njeni najzgodnejši fazi vrsto drobnih tiskov, ki niso samo izraz novo pridobljene tiskovne svobode, ampak imajo tudi in mogoče predvsem mobilizacijski vpliv. Med njimi je tudi vrsta pesmi. Za vse ne moremo reči, da so bile namenjene petju, mnoge zgolj prebiranju ali recitiranju, nekatere pa gotovo predvsem petju. Žal nimamo podatkov po katerih napevih naj jih pevci pojejo. Ljub-

The image shows a historical concert program. At the top center is a coat of arms featuring a shield with a crown on top, flanked by two figures. Below the coat of arms, the word "Concert" is written in a large, bold, serif font. Underneath "Concert" is the word "der" in a smaller font, followed by "philharmonischen Gesellschaft in Laibach" in a bold, serif font. Below that is the date "Freitag den 15. October 1847" and the venue "im ständ. Redouten = Saale." in a bold, serif font. A horizontal line separates this section from the next. Below the line, the text "Der Aufführung kommt:" is written in a bold, serif font. To the right of this text is a circular seal with the text "LAIBACH" and "1847". Below the text "Der Aufführung kommt:" is a list of seven items, numbered 1 through 7, describing the concert program. The items are: 1. Overture to the Opera: "Die Jungfrau," von C. Kreuzer. 2. "Frage nicht," Lied für eine Singstimme mit Begleitung des Pianoforte und Violoncello, von H. Proch. 3. Duo für Pianoforte und Violine, von Herz und Lafont. 4. Cavatina aus der Oper: "Sigismondo," von Rossini. 5. Fantasie und Variationen über Schubert's "Sehnsuchts-Walzer," für das Violoncello mit Begleitung des Pianoforte, von J. Servais, vorgetragen vom Herrn J. N. Köck, Mitglied des ständ. Theaters. 6. "Popotnik," pefem od Strella. 7. Overture, von J. N. Köck, Mitglied des ständ. Theaters. Below the list is a horizontal line, followed by the text "Anfang um 7 Uhr Abends." in a bold, serif font. At the bottom left, there is a small line of text: "Druck von Jos. Sassenberg."

Concert
der
philharmonischen Gesellschaft in Laibach
Freitag den 15. October 1847
im ständ. Redouten = Saale.

Der Aufführung kommt:

1. Overture zur Oper: „Die Jungfrau,“ von C. Kreuzer.
2. „Frage nicht,“ Lied für eine Singstimme mit Begleitung des Pianoforte und Violoncello, von H. Proch.
3. Duo für Pianoforte und Violine, von Herz und Lafont.
4. Cavatina aus der Oper: „Sigismondo,“ von Rossini.
5. Fantasie und Variationen über Schubert's „Sehnsuchts-Walzer,“ für das Violoncello mit Begleitung des Pianoforte, von J. Servais, vorgetragen vom Herrn J. N. Köck, Mitglied des ständ. Theaters.
6. „Popotnik,“ pefem od Strella.
7. Overture, von J. N. Köck, Mitglied des ständ. Theaters.

Anfang um 7 Uhr Abends.

Druck von Jos. Sassenberg.

Priloga 2. »Popotnik« pride preko Dunaja v Ljubljano.

ljansko slovensko društvo, ki je bilo dolgo v senci graškega in dunajskega, pa je kljub temu presenetilo, da je takoj oziroma zelo zgodaj pomislilo na zbiranje pesmi in izdajanje Slovenske Gerlice. Če je odločitev za njeno izdajanje na prvi pogled nekoliko čudaško, pa nam ravno njeno omenjanje v kontekstu vloge glasbe pri slovenski narodni prebujanju, daje ustrezne dimenzije. Izrazito politično društvo si je zadalo za eno temeljnih nalog širitiev slovenskega petja, ki gotovo ni bilo mišljeno v smislu umetniške, ampak predvsem politično-afirmativno mobilizacijske dejavnosti. O pravilnosti in dolgoosežnosti odločitve nam dovolj pove dejstvo, da je serija pesmaric ne samo preživela društvo, ampak izhajal ves čas, ki ga označujemo kot obdobje Bachovega absolutizma.

Pomen glasbe ali petja je izjemno dojel tudi Politično društvo Slovenija v Gradcu. Ustanovljeno je bilo aprila leta 1848 in je bilo v političnem pogledu, zlasti pa glede organiziranosti prvo med sorodnimi slovenskimi. Ustanovilo je celo svoj pevski zbor, katerega vodenje je prevzel leta 1850 Gustav Ipavec.¹² Z zborom je sodeloval tudi Benjamin Ipavec.

Pobudnik zboru je bil skladatelj Jožef Tomaževac mlajši. Med pevci so bili Viktor Bučar, Franjo Magdič, basist Matija Šušteršič ter Vračko in Volčič. Na besedah, v letu 1851 so bile vsaj tri, so sodelovali tudi šolani pevci. Tako poljska operna pevka Hofman-Majeranowska, mlada in lepa Čehinja Kisling, ki je bila primadona graške opere, kot solisti so se izkazali tudi nekateri Slovenci.¹³

Priloga 3. Naslovna stran Slovenske gerlice.

¹² Igor Grdina, *Ipavci*. Zgodovina slovenske meščanske dinastije. Ljubljana 2001, str. 111.

¹³ Igor Grdina, ravno tam, str. 154 ss.

Z revolucijo 1848/49 je konec najzgodnejše faze slovenske politične zgodovine. Slovenci so se v njej afirmirali kot narod, kar je priznala tudi dunajska vlada, ki jih je poslej upoštevala kot celoto in ne več po deželah. Oblikovali so svoj politični program, ki je bil odločilno mobilizacijsko gibalno vse do danes. Uspehi slovenskih prizadevanj dejansko niso bili majhni. Pri tem je imela vsaj v naslednjih pogledih pomembno vlogo tudi glasba ali boljše petje. Naše ugotovitve lahko sklenemo v naslednje točke:

1. Slovensko petje je že v predmarčni dobi dobilo pravico javnosti v uradnih strukturah takratne družbe;

2. Petje v slovenskem jeziku je afirmiralo Slovence tako znotraj slovanske kot nemško-slovanske družbe;

3. Potreba po slovenskem petju je povzročila izdajanje Slovenske Gerlice;

4. Ustanovljen je bil prvi slovenski pevski zbor;

5. Skladatelji načrtno komponirajo pesmi za slovenske emancipacijske kulturno-politične prireditve.

Brez predzgodovine v prvi polovici 19. stoletja, ne bi bila mogoča izjemna in veliko zahtevnejša glasbena aktivnost, ki je prišla do izraza zlasti v čitalniškem in taborškem gibanju.

SUMMARY

Slovenian singing in the area, where that is not usual, was politically emancipated action. The present article shows the individual efforts of some of the most important representatives of musical culture in Slovenia for the affirmation of Slovenian singing and consecutively the swing of Slovenian national consciousness. Between them we find Primož Trubar, Žiga Zois, Anton Tomaž Linhart, Anton Martin Slomšek and others. The present article also emphasises the meaning of some not so known representatives of Slovenian cultural

life for the swing of Slovenian singing in the period until the revolution in 1848. It thus follows that there were long before the mentioned social-political turning point placed main principals about the roll of music, especially singing by the national awakening. The Slovenians were representing themselves with Slovene song in the area within Vienna Slavic community as German speaking fellow citizens. The meaning of singing in the political activity is later showing also the first Slovenian musical review 'Slovenska gerlica' so as the choir 'Graška Slovenija'.